

Sławków, 25.09.2022 r.

Dr hab. Waldemar Wojtasik prof. UŚ
Instytut Nauk Politycznych
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Recenzja osiągnięcia naukowego, które stanowi cykl publikacji powiązanych tematycznie pod tytułem: „Partycypacja obywatelska w warunkach e-demokracji” oraz pozostałego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego w postępowaniu habilitacyjnym Pani dr Izabeli Kapsy

Niniejsza recenzja sporządzona została w związku z decyzją Rady Naukowej dyscyplin: nauki o polityce i administracji, nauki o komunikacji społecznej i mediach oraz nauki o bezpieczeństwie Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, o powołaniu komisji w postępowaniu habilitacyjnym dr Izabeli Kapsy w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji oraz wyznaczeniu mnie na recenzenta. Jest sporządzona zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018, poz. 1668 z późn. zm.).

1. Sylwetka Habilitantki

Pani dr Izabela Kapsa Tytuł zawodowy magistra na kierunku politologia (specjalność dziennikarska) uzyskała w 2005 roku na Akademii Bydgoskiej (obecnie Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) na podstawie pracy magisterskiej pod tytułem *Wzorce osobowe przywódców politycznych w publicystyce „Naszego Dziennika”*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Tadeusza Godlewskiego. W 2005 roku ukończyła także Studia Specjalne w zakresie studiów europejskich, prowadzone przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika oraz Centrum Studiów Europejskich UMK im. Jeana Monneta. Pracę dyplomową pt. *Władztwo w Unii Europejskiej* napisała pod kierunkiem prof. dr. hab. Jana Galstera.

Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce został Habilitantce nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w 2010 r., na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Status polityczny Liberalnych Demokratów w brytyjskim systemie partyjnym*. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. dr hab. Tadeusz Godlewski.

Przebieg kariery zawodowej Habilitantki jest związany przede wszystkim z Instytutem Nauk Politycznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, w którym, w latach 2015-2019, kierowała Radą Programową kierunku politologia. W latach 2011-2014 była również zatrudniona w Wyższej Szkole Demokracji w Grudziądzu.

2. Ocena osiągnięcia naukowego w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018, poz. 1668 z późn. zm.).

Po uzyskaniu stopnia doktora dorobek publikacyjny Habilitantki obejmuje: trzy współautorskie monografie, współredakcję monografii zbiorowej, trzydzieści rozdziałów w monografiach (w tym 3 rozdziały opublikowane w recenzowanych materiałach pokonferencyjnych), osiemnaście artykułów naukowych, w uznanych polskich i zagranicznych czasopismach naukowych, w języku polskim oraz angielskim (jeden opublikowany w czasopiśmie z listy JCR z IF; pięć indeksowanych w bazie Scopus, cztery opublikowane w czasopismach indeksowanych w bazie Web of Science, dziesięć opublikowanych w czasopismach indeksowanych w bazie ERIH Plus, oraz jeden artykuł recenzyjny). Zarówno pod względem ilościowym, jak i szczególnie jakościowym, oceniany dorobek należy ocenić jako wyróżniający. Co szczególnie warto podkreślić, w latach 2015-2021 Pani doktor Izabela Kapsa była członkiem zespołu badawczego, powołanego do realizacji grantu pt. *E-voting jako alternatywna procedura głosowania w elekcjach państwowych. Doświadczenia wybranych państw a perspektywy wdrożenia e-głosowania w Polsce*, finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (UMO-2014/15/B/HS5/01358). Projekt był realizowany na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu pod kierownictwem prof. Magdaleny Musiał-Karg. Głównym problemem badawczym projektu było zastosowanie elektronicznego głosowania w wyborach, a celem – analiza doświadczeń państw, w zakresie wykorzystania technologii teleinformatycznych, w procesach wyborczych, co stanowi jeden z ważnych elementów partycypacji obywateli w polityce.

Jako osiągnięcie naukowe, określone przez przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, (Dz.U. 2018, poz. 1668 z późn. zm.), Pani dr Izabela Kapsa wskazała cykl powiązanych tematycznie publikacji zatytułowany: „*Partycypacja obywatelska w warunkach e-demokracji*” składający się z 22 pozycji, do których należą: 2 monografie, 11 artykułów opublikowanych w czasopiśmie naukowych i 9 rozdziałów w pracach zbiorowych.

Omawiane osiągnięcie mieści w obrębie dyscypliny nauki o polityce i administracji, jest oryginalne i spójne pod względem przedmiotu badań. Na podkreślenie zasługuje również fakt, że częścią cyklu powiązanych tematycznie publikacji są aż 2 współautorskie monografie, będące efektem dociekań naukowych Habilitantki. Badając partycypację obywatelską w warunkach e-demokracji koncentrowała się ona na wykorzystaniu nowych technologii w procesie partycypacji, skupiając istotną część badań na elektronicznej partycypacji obywatelskiej. Dostrzega przy tym fakt, że technologia wpływa nie tylko na zmianę procesów komunikacyjnych, ale i na procesy politycznej inkluzji różnych grup obywateli. Pragnę podkreślić, że Pani dr Izabela Kapsa poradziła sobie przy tym z zamieszczeniem pojęciowym związanym z elektroniczną partycypacją obywatelską i e-demokracją, bowiem w literaturze przedmiotu znaleźć można zarówno ujęcia partycypacji obywatelskiej jako kategorii szerszej niż e-demokracja, modele uznające partycypację jako wymiar e-demokracji, lub jeszcze węższe ujęcie partycypacji obywatelskiej, jedynie jako wymiaru *e-government*.

Pierwsza z monografii, *Alternatywne metody głosowania w opiniach Polaków. Postawy i poglądy względem wybranych form partycypacji w wyborach*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, Poznań 2020, ss. 265, została napisana z M. Musiał-Karg. Charakteryzuje się ona jasno sformułowanym celem badawczym, przejrzystą strukturą i nastawieniem na naukową eksplorację empirycznej sfery przeprowadzonych badań. Jest podzielona na 3 części: teoretyczną, opisującą metodologię badań oraz analizującą ich rezultaty. Książkę kończą obszernie wnioski (s. 219-230), zawierające weryfikację postawionych hipotez badawczych. W całej rozciągłości należy zgodzić się z końcową konstatacją, że wnioski z analizy empirycznej pozwalają na pozyskanie wiedzy na temat preferowanych przez respondentów metod głosowania w wyborach oraz udostępniania różnych form głosowania wyborcom.

Druga z ocenianych monografii, *Elektroniczna partycypacja obywatelska w Polsce. Deklaracje i opinie Polaków na temat e-administracji i e-głosowania*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, Poznań 2020, ss. 263, została napisana

z M. Musiał-Karg i N. Lubik-Reczek. Jej struktura jest tożsama z pierwszą monografią – widać, że obie są częścią jednego, innowacyjnego i bardzo udanego projektu badawczego. W tym przypadku skupiono się na zjawiskach e-votingu i e-governmentu, badając opinie respondentów na temat elektronicznej administracji i elektronicznego głosowania. Najważniejszym osiągnięciem ocenianej monografii jest stworzenie portretów użytkowników e-usług i e-głosowania, tworzących praktyczne modele efektywnej partycypacji elektronicznej.

W przedstawianym cyklu publikacji zawarte zostało także 11 artykułów opublikowane w polskich i międzynarodowych recenzowanych czasopismach naukowych: Elektroniczna partycypacja obywatelska jako przedmiot badań, „Polityka i Społeczeństwo” 1(19)/2021, s. 39-53; Debate: Voting challenges in a pandemic—Poland, “Public Money & Management” vol. 41/2021, s. 6-8. (współautorka M. Musiał-Karg); Polish Mass Media Coverage and Public Opinion on E-democracy. Example of Electronic Voting, “Medijske Studije Media Studies” vol. 11 no. 23/2021, s. 3-18, (współautorka M. Musiał-Karg); Analytical framework for citizen participation in the era of e-democracy, „Przegląd Europejski” nr 4/2021, s. 11-23; Political trust vs turnout in modern democracies, “Polish Political Science Yearbook” vol. 49, issue 3/2021, s. 151-159; The legal basis of citizen electronic participation in Poland, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 6/2021, s. 431-438; Postal or electronic voting? The analysis of the preferred voting methods in the context of failed electoral reform in Poland, “Transforming: People, Process and Policy” vol. 15 no. 3/2021, s. 347-359, (współautorka M. Musiał-Karg); Electronic forms of political participation in Great Britain - intensions and experiences, „Przegląd Politologiczny”, nr 3/2019, s. 27-39; Citizen e-Participation as an Important Factor for Sustainable Development, “European Journal of Sustainable Development”, vol. 8, issue 3/2019, (współautorka M. Musiał-Karg); Citizens inclusion in the political decision-making process as a determinant of sustainable development implementation, “European Journal of Sustainable Development” vol. 8, issue 4/2019, s. 363-372, (współautorka A. Kaszkur); E-politics from the citizens’ perspective. The role of social networking tools in influencing citizens, „Przegląd Politologiczny”, nr 3/2018, s. 145-153. Ich lektura przekonuje przede wszystkim o dwóch kwestiach. Po pierwsze, Autorka realizuje spójny, przemyślany i głęboko osadzony w praktyce cykl badań dotyczący aktualnych problemów demokracji. To zaś bardzo dobrze rezonuje badawczo i pozwala aplikować z sukcesem wyniki badań w prestiżowych miejscach.

Listę publikacji w ocenianym cyklu uzupełnia 9 rozdziałów zamieszczonych w pracach zbiorowych: E-voting and Transformation of Participation in Europe: Exploring the Profile of

E-voters in Poland, s. 11-29 [w:] Digitalization of democratic processes in Europe. Southern and Central Europe in comparative Perspective, M. Musiał-Karg, Ó. Luengo (red.), Springer International Publishing 2021, (współautorzy Ó. Luengo , M. Musiał-Karg); The Internet Users' Opinions on Public E-Services: Empirical Analysis [w:] Proceedings of the 14th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance (ICEGOV2021), L. Euripidis, M.A. Macadar. M. Meyerhoff Nielsen (red.), Association for Computing Machinery, New York, NY, USA 2021, (współautorka M. Musiał-Karg); Pozytywne aspekty cyberprzestrzeni i ich znaczenie dla demokracji, s. 101- 116 [w:] Utopie i dystopie: wizje polityki i ustrojów politycznych, M. Jastrzębski, W. Trempała, M. Wałdoch (red.), Wydawnictwo UKW, Bydgoszcz 2021; Attitudes of Polish Voters Towards Introduction of e-Voting in the Context of Political Factors, s. 144-159 [w:] E-Democracy – Safeguarding Democracy and Human Rights in the Digital Age, S. Katsikas, V. Zorkadis (red.), e-Democracy 2019. Communications in Computer and Information Science, vol 1111, Springer, Cham 2020, (współautorka M. Musiał-Karg); E-government in Poland in public data and the opinions of Poles: empirical analysis, s. 419-429 [w:] Proceedings of the 13th International Conference on Theory and Practice of Electronic Governance (ICEGOV2020), Ch. Yannis, C.M. Alexandra, S. Demetrios (red.), Association for Computing Machinery, Nowy Jork, NY, USA 2020, (współautorka M. Musiał-Karg); Głosowanie elektroniczne w Hiszpanii. Doświadczenia i plany na przyszłość, s. 77-88 [w:] E-głosowanie i e-uczestnictwo. Doświadczenia, wyzwania i perspektywy na przyszłość, M. Musiał-Karg (red.), Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, Poznań 2019, (współautorka E. Kuźelewska); Warunki wdrażania e-głosowania w Norwegii, s. 101-111 [w:] E-głosowanie i e-uczestnictwo. Doświadczenia, wyzwania i perspektywy na przyszłość, M. Musiał-Karg (red.), Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, Poznań 2019, (współautorka A. Kaszkur); e-Partycypacja obywatelska w miastach: Polska na tle innych krajów, s. 159-171 [w:] E-głosowanie i e-uczestnictwo. Doświadczenia, wyzwania i perspektywy na przyszłość, M. Musiał-Karg (red.), Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, Poznań 2019; Impreza elektroniczna obywatelska w miastach typu „smart”. Doświadczenia Polski na tle innych państw, s. 78-99 [w:] Innowacyjność w obecnych współczesnych miast, A. Kaszkur, A. Laska (red.), Wyd. UKW, Bydgoszcz 2017. Rozdziały w monografiach, podobnie jak wcześniej omawiane artykuły, są spójne z tytułem ocenianego cyklu publikacji. Na szczególną uwagę zasługują publikacje w recenzowanych materiałach z konferencji naukowych. Jest to relatywnie dojrzała w naukach społecznych, ale bardzo skuteczna forma komunikowania wyników

prowadzonych badań. Na marginesie powyższych uwag chcę zaznaczyć, że całą aktywność konferencyjną i popularyzacyjną Pani dr Izabeli Kapsy oceniam również wysoko.

Przedstawiony do oceny cykl powiązanych tematycznie publikacji spełnia więc ustawowe kryteria, pozwalając, w moim mniemaniu, na uzyskanie przez Panią dr Izabelę Kapsę stopnia doktora habilitowanego. Jest bowiem dowodem na świadomie i skutecznie zrealizowany proces rozwoju naukowego, wspartego silnym osadzeniem w międzynarodowym środowisku naukowym. Jego istotą jest podążanie za najbardziej aktualnymi trendami w badaniach naukowych, czego wyrazem są publikacje analizujące węzłowe problemy we współczesnych naukach politycznych. Problematyka partycypacji obywatelskiej bez wątpienia należy do nich, a autorski i dojrzały sposób badania tego zjawiska przez Habilitantkę stanowi dla mnie podstawę do stwierdzenia, że osiągnęła już niezbędny poziom naukowej doskonałości. Warty podkreślenia jest także fakt aktualności podejmowanych problemów badawczych. Kwestie związane z e-demokracją i e-votingiem należą do relatywnie często podejmowanych przez badaczy w światowej nauce, jednak w Polsce należy uznać je za ekskluzywne. Stanowią one znaczący wkład w naukę nie tylko w lokalnym, rodzimym wymiarze. Zaproponowane przez Habilitantkę wskaźniki analizy e-partycypacji pozwalają na jakościową ocenę i zastosowanie w różnych jej formach. Bez względu na liczbę poziomów e-uczestnictwa, zaproponowane wskaźniki pozwalają uzyskać informacje sformatowane pod przeprowadzenie analizy jakościowej. Jej krytyczna formuła pozwala być kolejnym krokiem w ocenie rozwoju uczestnictwa obywateli w e-demokracji. W uzyskaniu takiego efektu bez wątpienia pomogły wcześniejsze badania dotyczące obszaru anglosaskiego.

3. Ocena w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej.

Wśród innych aktywności naukowych Pani dr Izabeli Kapsy na szczególne podkreślenie zasługuje zakres oraz zasięg podejmowanej współpracy międzynarodowej, która dodatkowo jest ściśle powiązana z prowadzonymi badaniami oraz ich wymiernymi efektami w postaci publikacji. Habilitantka odbyła m.in. dwa staże badawcze, w Hiszpanii (Uniwersytet w Granadzie), oraz w Norwegii (Uniwersytet w Oslo). Poświęcone one były zagadnieniom, których przedmiotem jest wniosek habilitacyjny: elektronicznej partycypacji obywatelskiej oraz e-wyborom, ze szczególnym

uwzględnieniem doświadczeń w zakresie stosowania głosowania elektronicznego w wyborach. W Hiszpanii, na zaproszenie prof. Ó. Luengo, została członkiem Komitetu Badawczego Międzynarodowego Stowarzyszenia Nauk Politycznych (RC22 Political Communication, IPSA), a także z jego rekomendacji recenzentem międzynarodowego czasopisma naukowego „Comunicar. Media Education Research Journal”. W 2017 r. odbyła staż badawczy w Wielkiej Brytanii (University of the West of Scotland). Prowadziła tam badania dotyczące doświadczeń brytyjskich w zakresie wykorzystania technologii cyfrowych zarówno w procesie wyborczym, jak i w obszarze usług publicznych.

Pani dr Izabela Kapsa brała również udział w wymianie nauczycieli akademickich w ramach programu Erasmus+, ponownie goszcząc na Uniwersytecie w Granadzie oraz na Uniwersytecie w Rijece (Chorwacja). Poznawała tam kierunki badań, metodologię i dorobek publikacyjny badaczy zagranicznych, nawiązując z nimi aktywną współpracę naukową. Jest także członkiem International Political Science Association, w ramach którego dwukrotnie brała udział w światowych kongresach IPSA. Jest członkiem pięciu Komitetów Badawczych w ramach tej organizacji: RC22 – Political Communication, RC10 – Electronic Democracy; RC13 – Democratization in Comparative Perspective; RC23 – Elections, Citizens and Parties; RC27 – Structure and Organization of Government. W Polsce aktywność naukową realizuje m.in. na forum Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych (szczególnie w sekcji badawczej Partii Politycznej) oraz w oddziale bydgoskim PTNP, którego w latach 2014-2017 była wiceprezeską. Jest również prezesem Centrum Badań Sfery Publicznej, którego celem jest prowadzenie badań nad sferą publiczną, wspieranie i upowszechnianie zasad efektywnego zarządzania w administracji publicznej, jak również podnoszenie jakości funkcjonowania instytucji publicznych.

W trakcie pracy dydaktycznej w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy prowadziła zajęcia dydaktyczne dla studentów na kierunkach: politologia, bezpieczeństwo narodowe, innowacyjność i zarządzanie sferą publiczną, zarządzanie bezpieczeństwem narodowym oraz cyberdemokracja i studia nad rozwojem. Moduły zajęciowe obejmowały m.in.: Współczesne systemy polityczne; Partie i systemy partyjne; Bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni; e-polityka. Zajęcia były realizowane w różnych formach dydaktycznych: wykładach, konwersatoriach, warsztatach, seminariach na wszystkich poziomach studiów. Prowadziła także zajęcia dla studentów studiów doktoranckich z takich przedmiotów jak: Wybrane systemy polityczne, Warsztat badacza, a także zajęcia w języku angielskim dla studentów zagranicznych korzystających z programu

Erasmus+: Contemporary political systems; Political parties and party system; e-politics; Electronic administration; Electronic participation and new social movements. W ramach seminariów dyplomowych, pełniła funkcję promotora 18 prac licencjackich oraz recenzenta 16 prac dyplomowych. Co szczególnie warte podkreślenia była także promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim dra Piotra Walewicza (tytuł rozprawy: Legitymizacja wyzysku przyrody w dyskursie naukowym o stosunkach międzynarodowych: studium krytyczno-teoretyczne). Promotorem w tym przewodzie był dr hab. Artur Laska prof. UKW, a rozprawa została obroniona z wyróżnieniem na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego w 2021 roku.

4. Konkluzja

Po zapoznaniu się z otrzymanymi materiałami stwierdzam, że przedstawiony cykl publikacji powiązanych tematycznie pod tytułem: „*Partycypacja obywatelska w warunkach e-demokracji*”, przedłożony przez Panią dr Izabelę Kapsę jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018, poz. 1668 z późn. zm.) wnosi oczekiwany wkład w rozwój nauki, w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauk o polityce i administracji, a tym samym spełnia wymagania stawiane w tym względzie przez przepisy prawa. Tym samym, jednoznacznie opowiadam się za przyznaniem Wnioskodawczyni stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Waldemar Wojtasik

